

Een Vraag aangaande *Haltica oleracea*.

In de onlangs verschenen *Fauna Germanica*, Coleoptera, Deel IV (door REITTER) en nog in eene andere publicatie van den laatsten tijd wordt er beweerd, dat *Haltica oleracea* niet schadelijk zou zijn voor gekweekte kool. Wij zouden dus hier te doen hebben met een van die traditioneele dwalingen, die in alle leer- en schoolboeken voorkomen en van editie tot editie worden meêgesleept. Kan iemand omtrent deze kwestie iets uit eigen ondervinding mededeelen? Dat „aardvlooiën” op tuinkool, vooral naar het schijnt op bloemkool voorkomen en schade doen, staat natuurlijk vast. Ook vernam ik van onze eerste autoriteit in coleopteris, den heer Jhr. Dr. E. EVERTS, dat hij *H. oleracea* dikwerf op wildgroeijende *Brassica*-soorten, en wel *B. oleracea*, *Rapa* en *Napus* heeft waargenomen. De vraag betreft dus bepaald *H. oleracea* en de schade, die zij al of niet aan gekweekte kool veroorzaakt.

Sittard.

H. SCHMITZ S. J.

Acarologische Aanteekeningen LI.

Wat is *Acarus coleoptratorum* L.?

Dat moeten we aan LINNÉ zelf vragen, niet aan latere auteurs! LINNÉ zegt ons in zijne *Systema Naturae*, Ed. X, 1758:

Acarus coleoptratorum. A. rufus, ano albicante. Fn. suec. 1198. — Blanck. ins. t. 14, f. H. — Frisch. ins. 4, t. 10. — Reaum. ins. 6, t. 4, f. 13—14. — Roes. ins. 4, p. 20, t. 1. f. 10—15. — Habitat in Scarabaeis.

Uit deze uiterst korte beschrijving kunnen wij niet veel leeren, daar er meer dan een *Acarus* is, op wie deze diagnose past. Gelukkig verwijst LINNÉ naar zijn eigen *Fauna suecica* en naar vroegere auteurs. In het laatstgenoemde werk worden nog LISTER en „Act. ups. 1736 geciteerd. Ik behandel al deze werken thans achtereenvolgens.

1678. LISTER. — LINNÉ citeert in zijn *Fauna suecica*

Ed. I, „List. loqu. 381. *Pediculus subflavus scarabaeis infestus*”. — Ik heb van *Natura Artis Magistra* te Amsterdam kunnen leenen het zeldzame werk van LISTER: *Historiae Animalium Angliae Tres Tractatus*”, maar vond daarin geen „*Pediculus subflavus*” etc. vermeld; ook heeft dit werk slechts 250 pagina's. Hier moet dus een of andere fout ingeslopen zijn!

1688. BLANKAART. *Schou-burg* etc., pag. 168. „Luisen die aan een soort van vliegende Torretjes sit.” De afbeelding van het „torretje” toont een *Necrophorus* sp. De „luis” wordt als volgt beschreven: „Het had vier pooten, uit kleine bolletjes te samen geset: aan de twee voorste en twee agterste waren aan yder een soort van uit was. Het hoofd was spits met twee knypers, gelyk de Spinnen. Over het lyf ging van de linker tot de regter syde een witte streep, voorts was het beesjen kastanie-bruin van koleur.” — De afbeelding, t. 14. f. H., vertoont ons een breed-ovale Parasitide met een groot voorste rugschild en een klein driehoekig achterste rugschild, gescheiden door een smalle strook weeke huid (de „witte streep”) derhalve dezelfde soort als later door DE GEER werd beschreven en afgebeeld onder den naam van *fucorum*. De 4 uitwassen aan de pooten I en IV zijn lichter getint dan de pooten zelf, en min of meer zakvormig geteekend: blijkbaar zijn het aanhangende ♀ *Disparipes bombi*, of hypopusvormen van Tyroglyphiden. De paipen („knypers”) zijn te dik geteekend.

1736. FRISCH. *Beschreib. Ins. Teutschl.* v. 4, p. 17, t. 9. f. 1,2. (N.B. de tabula is abusievelijk „X” gemerkt). De beschrijving is langdradig; ik ontleen er het volgende aan. Hij onderscheidt twee vormen, kleine en groote; de kleine noemt hij „die Jungen, sie sitzen an allen einwärts gehenden Theilen als Schuppen aneinander”. „An den Jungen liegt der Rücken, als ein Schild, über den cylindrischen oder langrunden Leib, ganz weiss und hell, doch kan man kein Gedärme dadurch erkennen”. Blijkbaar zijn deze „Jungen” hypopusvormen van *Anoetus* of *Tyroglyphus*. — „Die Grössen laufen immer herum”, „sie haben 8. Füsse, jeden mit 4. Gelencken, also dasz sie dieselben als im Cirkel zusammen biegen können: die hintersten sind etwas länger. Die vördersten sind an statt der Fühl-Hörner, und so lang, als die hintersten. An jedem

Fuss ist nur eine einzle spitzige Klaue, und an derselben unten starke einzle kurtze Haare. Zwischen den langen Vörder-Füssen oder Tastern, sind im Maul ein paar kurtze Fühl- und Fresz-Spitzen, wie an den Spinnen, und zwischen diesen, ein doppelter schwarzer Stachel zum saugen". „Bey den Grössern aber wird der Rücken braun, und bekommt einen weissen Durchschnitt". De beschrijving is meesterlijk; de „Vörder-Füssen" doen werkelijk dienst als „Füll-Hörner oder Taster"; die „einzle spitzige Klaue" ist de Praetarsus, en de „an derselben unten starke einzle kurtze Haare" zijn de echte klauwen (men vergelijk mijne afbeeldingen in Tijds. Ent. v. 45, p. 33, t. 3, f. 54--57, 1902); de „Fühl- und Fresz-Spitzen" zijn de Maxillar-palpen; de „doppelter schwarzer Stachel" zijn de beide Mandibels; de „weisse Durchschnitt" is de smalle strook weeke huid tusschen de twee bruine schilden. De figuur is klein, slechts 11 mm. met uitgestrekte pooten, slechts 6 mm. het lichaam. Toch herkennen wij aan het breed-ovale lichaam, den witten dwarsband, het groote voor-rugschild, het kleine achterrugschild, de weeke huid daar achter („ano albicante" LINNÉ), de lange tastende voorpooten: d e z e l f d e soort als later door DE GEER werd beschreven en afgebeeld onder den naam van *fucorum*.

1736. „Act Ups." — In de Acta literaria et scientiarum Sueciae, Anni 1736, p. 97, begint het opstel van LINNÉ zelf, getiteld: „Animalia per Sueciam observata". Op p. 110 begint de „Classis V Insecta", en op p. 133 (dus niet p. 37, zooals in de Faun. Suec. staat), „4. Aptera", alhier: „Acarus 2. Acarus insectorum coleoptratorum". Meer staat hier niet! Deze passage is dus voor ons onderzoek waardeloos.

1742. RÉAUMUR. Mém. Hist. Ins. v. 6, p. 23, t. 4, f. 13, beschrijft zijne „poux des Bourdons" als volgt: „très-vifs, très-actifs". „Leur couleur est d'un brun rougeâtre; ils semblent écailleux, leur extérieur est lisse et même luisant. Ils ont huit jambes. Du bout antérieur de leur tête sort une espèce de trompe t, qui est trop petite pour que nous puissions parvenir à bien distinguer les parties dont elle est composée". Hieruit blijkt wel, dat FRISCH een beter mikroskoop had! De afbeelding is slecht, vertoont een breed-elliptische mijt, met groot voor-rugschild; de voorpooten zijn te kort,

het rostrum is onkenbaar, het achterrugschild niet aangegeven. Maar wanneer men de keuze moet doen tusschen de breede *fucorum* DE GEER of de smalle zoogenaamde *coleoptratorum*, dan valt de beslissing op *fucorum* DE GEER.

1746. LINNÉ, Faun. Suec. Ed. I, n. 1198. „Acarus insectorum rufus, ano albicante”. „Corpus subrotundum, rufum, convexum, durum; caput et collum vix manifeste; versus anum albicans; pedes veloces, anteriore longiore”. De uitdrukking „subrotundus” past volkomen op de breede *fucorum* DE GEER, niet op de smalle zoogenaamde *coleoptratorum*! „Caput et collum vix manifeste” eveneens (men vergelijk mijn afbeelding in Tijds. Ent. v. 45, t. 3, f. 54), terwijl het gnathosoma van de zoogenaamde *coleoptratorum* groot, breed, duidelijk te voorschijn treedt. LINNÉ citeert ook hier BLANKAART, FRISCH, RÉAUMUR, en wij zagen boven, dat deze drie auteurs blijkbaar steeds *fucorum* DE GEER examineerden, niet de zoogenaamde *coleoptratorum*.

1756. ROESEL VON ROSENHOF. Ins. Belust, v. 4, t. 1. „Läuse von welchen unser Kefer” (*Necrophorus vespillo*) „geplaget wird” „sie sind eine Art von Milben” „oraniensbraunen Farbe” „ich halte sie mit denjenigen für einerley Art, welche man an den Hummeln und Rosskefern siehet.” De langdradige beschrijving past op *Parasitinae*. Van rugschilden is geen sprake; klauwen zag hij niet, wèl de hechtschijven „Knöpflein”, „Kelch”. Slechts ééne uitdrukking interesseert ons: „eyförmigen Leib”; deze past op *fucorum* DE GEER, niet op de zoogenaamde *coleoptratorum*. En de figuren? Terstond herkent men eene der *Parasitinae*; het lichaam is een ellipsoïde, verraadt dus veel eerder *fucorum*, dan de zoogenaamde *coleoptratorum*!

Resultaat: *Acarus coleoptratorum* L. 1758 = *Acarus fucorum* DE GEER 1778 = *Parasitus bomborum* OUDMS. 1902.

Wat is *Acarus coleoptratorum* der Auteurs na 1758?

Beginnen wij met:

1776. SCHRANK, Beytr. Naturg. p. 10: „Acarus ano pallidior, tharsis pedum intermediorum vesiculosus”. Tab. 1, f. 13.

„Die zween Vorderfüsse und die zween Hinterfüsse sind die längsten Das zweyte Paar ist kürzer aber viel dicker Das dritte Paar ist beyläufig von eben der Länge, aber nicht so dick Der Leib ist um und um mit sehr kurzen Häärchen besetzt. Die Farbe ist wie die Farbe des Mandelbalges, doch etwas blasser. Endlich ist ein Querstreifen (l), und der ganze Hintere ganz blass. Man könnte sagen, der Leib sey von l an, bis zum Steisse weisslicht, ausgenommen das dunklere Dreyeck, das die Farbe des übrigen Leibes hat.” Ook de figuur 13' verthoont dit kleine driehoekige schildje.

Resultaat: SCHIRANK's *Acarus* = *coleoptratorum* L. = *fucorum* DE GEER.

1804. HERMANN Mém. Apt., p. 74, beschrijft zijn *Acarus coleoptratorum* aldus: „Mite-ovale, pâle; la moitié antérieure du dos et une tache triangulaire sur la moitié postérieure, rousses.” Ontwifelbaar is deze *fucorum* DE GEER.

1834. DUGÈS in Ann. Sci. Nat. s. 2. v. 2, p. 25, zegt het volgende: „Le **Gamase des coleoptères** (*Acarus fucorum* DE GEER, tome VII, pl. 6, fig. 15) est bien connu, mais assez mal caractérisé; ce qui le distingue surtout, c'est d'avoir le dos couvert de deux plaques blondes, séparées par un sillon transversal et dont la postérieure, triangulaire, est de moitié plus petite que l'antérieure” Ik behoef de uitvoerige beschrijving niet verder te vervolgen; wat hier staat is voldoende om te doen zien, dat DUGÈS' „*Gamase des coleoptères*” = *fucorum* DE GEER, gelijk hij ook zelf aangeeft. Ook zijn fig. 26 is voldoende.

1839. C. L. KOCH. Deu. Cru. Myr. Ara. 24, 19. *Gamasus coleoptratorum* Linn. Latr. Fabr. *fucorum* DEGEER oval, mit einer ziemlich langen Schulterborste und von dieser an der Hinterteil am Rande mit sehr kurzen etwas dichten Borsten besetzt Die Schildfläche des Körpers klein, oval, hinten etwas spitz, die Querlinie schmal, deutlich, gerade, weit hinten, so dass der hintere Abschnitt der kleinere ist.” De figuur toont duidelijk een dik-ovale mijt, met groot voor- en klein, driehoekig achterrugschild.

Derhalve is KOCH's mijt = *Acarus coleoptratorum* L. = *Acarus fucorum* DE GEER, zooals hij zelf ook correct aangeeft.

Wat is dan *coleoptratorum* Berlese
(non LINNÉ)?

Is het niet wonderlijk, dat deze betrekkelijk gemeene soort voor het eerst in 1859 door JUL. MÜLLER beschreven werd? In de Jahresh. nat. Sect. mähr. schles. Ges. 1859, p. 173 komt voor: „*Porrhostaspis stercoraria* JUL. MÜLLER” met een goede beschrijving en zeer herkenbare afbeelding. Taf. 2 fig. 5a—f. Dit is de *Acarus*, die sedert 1883 *coleoptratorum* wordt genoemd!

De schuld van deze verwarring rust gedeeltelijk op MÜLLER; want deze identificeert zijn *stercoraria* met *coleoptratorum* LINNÉ, FABRICIUS, LATREILLE, KOCH, met *fucorum* DE GEER en met *lactucae* MOTSCHULSKY (sic!)

BERLESE's *Gamasus coleoptratorum* (Acar. Myr. Skorp. Ital. tab. 4, fig. 3, 1883 is = *stercoraria* JUL. MÜLLER. Toen BERLESE in 1883 deze afbeelding en beschrijving publiceerde, lette men nog niet zoo streng op kleine verschillen, zoodat het ook niet te verwonderen is, dat genoemde tab. 4 vier verschillende soorten vertoont, alle onder den naam van *coleoptratorum*, terwijl geen van deze vier soorten dien naam verdient!

Maar in 1906 waren Nomenclatuurregels vastgesteld, en trad de kritiek meer op den voorgrond. Bewonderen wij aan de eene zijde de „Monografia del Genere *Gamasus*” van BERLESE om hare exacte beschrijvingen en afbeeldingen, — aan de andere zijde staan wij er over verbaasd, hoe BERLESE willens en wetens tegen de Nomenclatuurregels handelt. Steeds gebruikt hij den Genusnaam *Gamasus*, en op p. 121 en 155 den soortnaam *coleoptratorum* LINNÉ, hoewel, hiervan ben ik overtuigd, het den scherpzinnigen Italiaanschen acaroloog wel niet ontgaan zal zijn, dat zijn *coleoptratorum* niet identiek is aan die van de auteurs vóór 1883.

Derhalve *Gamasus coleoptratorum* BERLESE 1883 en 1906 = *Parasitus stercoraria* (JUL. MÜLLER) 1859.

Genus *Parasitus* Latr.

Welke *Acarus* heeft LATREILLE met *Acarus coleoptratorum* gemeend, toen hij in 1795 het Genus *Parasitus* voorstelde?

In zijn werk *Histoire Nat. génér. et part. Crust. et Ins. v. 7*, p. 334—401 vinden wij uitvoerige beschrijvingen van de door hem genoemde Acari. Wanneer wij deze beschrijvingen aandachtig lezen, treft het ons, dat hij zoo dikwijls DE GEER aanhaalt. Vergelijken wij nu den tekst met dien van DE GEER, dan komen wij tot de verrassende ontdekking, dat al zijne beschrijvingen gecopieerd zijn van DE GEER! Op p. 374 vinden wij de beschrijving van „la mite des bourdons, *acarus colcoptorum*, Lin.” bijna woordelijk naar DE GEER, ofschoon DE GEER deze *Acarus fucorum* noemt!

Resultaat: Genus *Parasitus* LATREILLE 1795, type *Acarus colcoptorum* LINNÉ = *fucorum* DE GEER = *Parasitus bomborum* OUDMS.

BIBLIOTHEEK.

Deutsche mikrologische Gesellschaft.

Mikrokosmos. Zeitschrift zur Förderung wissenschaftlicher Bildung. T. I—II. 1907—1908. Geschenk v. Dr. A. C. OUDEMANS.

Mikrologische Bibliothek. T. I—III. 1907—1909. Geschenk v. Dr. A. C. OUDEMANS.

I. Elementarkurs der Mikrologie.

II. FRANCÉ, Der Bildungswert der Kleinwelt.

III. SELIGO, Tiere und Pflanzen des Seeplanktons.

Instituto Oswaldo Cruz. Rio de Janeiro.

Memorias do —, T. I—III. 1909—1911. Geschenk van Dr. A. C. OUDEMANS.

Philippine Journal of Science. Manila. Nieuwe ruil.

Section D. General Biology, Ethnology and Anthropology. T. VII—VIII (1—3). 1912—1913.

AURIVILLIUS, C. et H. WAGNER, Lepidopterorum Catalogus. Aankoop.

Afl. 13. E. MEYRICK, Carposinidae, Heliodinidae, Glyphipterygidae. 1913.

14. L. B. PROUT, Geometridae: Subf. Hemitheinae. 1913.